
TLM_Lausunto_PELLO_Paovaara_maa-aineslupahakemus_CaseM 2025-2889_18082025

Lähettäjä Annemari Tranberg <annemari.tranberg@tornio.fi>

Päivämäärä ti 19.8.2025 12.22

Vastaanottaja Kirjaamo Rovaniemi <kirjaamo@rovaniemi.fi>; Peuranen Pekka Rovaniemi <pekka.peuranen@rovaniemi.fi>

Kopio Kirjaamo, Museovirasto <kirjaamo@museovirasto.fi>; ELY Kirjaamo Lappi <kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi>

 Yksi liite (1 001 kt)

TLM_Lausunto_PELLO_Paovaara_maa-aineslupahakemus_CaseM 2025-2889_18082025.pdf;

Hei,
ohessa liitteenä "TLM_Lausunto_PELLO_Paovaara_maa-aineslupahakemus_CaseM 2025-2889_18082025".

Ystävällisin terveisin,
Med vänlig hälsning
Annemari Tranberg

Arkeologi
Tornionlaakson museo - Tornedalens museum
Torikatu 4
95400 TORNIO
040 482 0773
annemari.tranberg@tornio.fi

6341/12.03.03.00.01/2025
LAUSUNTO 18.8.2025Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta
(kirjaamo@rovaniemi.fi)

Asiaviite: CaseM 2025-2889

PELLO, PAOVAARAN SORA- JA HIEKKA-ALUE, MAA-AINESLUPAHAKEMUS, NAPAPIIRIN KULJETUS OY

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta on pyytänyt Tornionlaakson museolta lausuntoa Napapiirin Kuljetus Oy:n maa-aineslupahakemuksesta Pellon kunnan Paovaaraan. Lausuntopyynnön liitteenä museolle on toimitettu kuulutus ja kopio lupahakemuksesta sekä Paovaaran ottoalueen suunnitelmaselostus (13.6.2025) liitteineen. Tornionlaakson museo toimii alueellisena vastuumuseona, jolle kuuluvat toimialueensa kulttuuriympäristöön liittyvät asiantuntija- ja viranomaistehtävät.

Lupahakemus ja maa-ainesten ottosuunnitelma

Hakemuksen mukainen toiminta-alue sijaitsee Pellon kunnan Juoksengin kylässä, Paovaaran pohjoisrinteessä kiinteistöllä Ruskaranta 854-401-18-23. Kyseessä on uusi hakemus. Lupahakemuksen mukaan hakijalla on maa-ainesten ottosopimus maanomistajan kanssa. Paovaara sijaitsee noin 2 km länteen Ratasjärven kylästä. Lausuntopyynnön ja sen liitteiden mukaan alue on talousmetsää, jolla on ollut pienimuotoista maanottoa aiemminkin ja suunniteltuun ottoalueeseen rajautuu voimassa oleva ottamislupa viereisellä kiinteistöllä. Ottoalueen välittömässä läheisyydessä ei ole vakituista tai vapaa-ajan asutusta.

Maa-aineslupaa haetaan 10 vuoden ottoajalle, 280 000 m³ ktr ottomäärälle, 6.75 hehtaarin alueelle, josta varsinainen ottoalue on 6.25 hehtaaria ja varastointialue 0.5 hehtaaria. Alin ottotaso +176.50 metriä (N2000 korkeusjärjestelmä) ja ottosyvyys 2.5–12.5 metriä. Pohjaveden taso on +170 metriä. Alueelta on tarkoitus ottaa hiekkaa ja soraa ja sitä käytetään alueen maa- ja tienrakennuskohteissa. Rakentamiseen kelpaamaton aines ja pintamaat käytetään alueen maisemoinnissa.

Ottotoiminta tapahtuu kaivamalla maaperää ja otto etenee tulotieltä lounaaseen ja länteen päin. Ottotoiminta on esitetty suunnitelmapiirroksissa. Maa-aines on osittain sellaisenaan käyttökelpoista. Maa-ainesta tullaan mahdollisesti välppäämään, lajittelemaan ja varastoimaan ottoalueella. Hakijalla on kiinteistörekisteriotteen mukaan tieoikeus alueelle Ratasvaaran yksityistien (K23633) ja Haapaperän metsätien (K16517) kautta.

Suunnitelman mukaan pintamaat käytetään mahdollisuuksien mukaan alueen maisemointiin. Jälkitöitä voidaan tehdä myös vaihteittain ottotoiminnan edetessä. Ottotoiminnan päätyttyä alue palautetaan metsätaloustalouteen.

Suunnittelutilanne, rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Suunniteltu maa-ainesten ottoalue sijoittuu kaavallisesti Länsi-Lapin maakuntakaavan (2015) alueelle. Alueella ei ole tarkempaa kaavaa. Maakuntakaavassa suunniteltu ottoalue sijoittuu *Maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle (M)* sekä sisältyy *Maaseudun kehittämisen kohdealueelle* (mk 8042 Aavasaksa-Kantomäänpää-Turtola). Maakuntakaavan M-merkinnällä osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätaloustalouteen tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää pääasiallistakäyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin. Mk-merkinnällä osoitetaan maaseutuvyöhykkeitä, joihin kohdistuu alueidenkäytöllisiä kehittämistarpeita ja niiden yhteensovittamista. Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Pysyvän asutuksen sijoittumista tulee edistää olemassa olevaa rakennetta täydentäen.

Lähin valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (VAMA2021) **Ratasjärven kulttuurimaisema** ja lähin valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY2009) **Ratasjärven kylä** sijaitsee noin 1,5 kilometriä suunnitellusta ottoalueesta koilliseen. Alueet on osoitettu maakuntakaavassa *Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeiksi alueiksi* (ma 8147), jonka kaavamääräyksen mukaan *Alueen suunnittelussa on turvattava merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen*.

Inventoinnin mukaan Ratasjärven kulttuurimaisema on tyypillinen ja edustava esimerkki Peräpohjolan vaara- ja jokiseudulle tyypillisestä vaarojen välisestä maataloustalouteen raivatusta järvilaaksoista. Alue kuuluu Lapin eheimpinä säilyneisiin kokonaisuuksiin. Rannoille selvärajaisesti sijoittuvat kyläalueet ja niitä ympäröivät metsäiset vaarat muodostavat harmonisen maisemallisen kokonaisuuden. Jyrkkäpiirteiset vaarat muodostavat kehiksen kulttuurimaisemalle. Alueen asutusrakenne on säilynyt erityisen hyvin. Ratasjärven kaakkoispäässä sijaitsevan kylän asutus ja tiestö ovat vakiintuneet metsänreunaan järveä ympäröivien vaarojen alarinteille, ja alueen pellot sijaitsevat suurilta osin asutusketjujen ja rannan välissä. Kylän vanhinta rakennuskantaa edustavat perinteiseen peräpohjalaiseen tapaan rakennetut Vanhapihan, Juuson ja Rastin tilakeskukset. Valtaosa kylän taloista on sodanjälkeisiä puolitoistakerroksisia jälleenrakennuskauden tyyppirakennuksia.

Suunnittelun ottoalueen läheisyydessä Tornionjoen varrella ja Ratasjärven kyläalueella, on useita Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi -hankkeessa (2006–07) inventoituja rakennetun kulttuuriympäristön kohteita ja muutamia pihapiireistä on osoitettu Tornionjokivarren osayleiskaavassa kulttuurihistoriallisesti merkittäviksi kohteiksi. Ratasjärveä ympäröivillä alueilla on myös muita kulttuuriperintökohteita, joista suunnittelu- aluetta lähimmät kohteet ovat Ratasvaaran itärinteellä sijaitseva **Everstin piilo** (1000091438) ja Ylisenjärven länsirannalla sijaitseva vanha 1700-luvun asuinpaikka **Ylinenjärvi** (1000091439).

Suunnitellun maanoton vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön ja maisemaan

Paovaara ja suunniteltu ottoalue sijaitsee lähellä Ylitornion ja Pellon kuntien välistä rajaa, vajaat kolme kilometriä Tornionjoesta sisämaahan/itään päin. Suunniteltu ottoalue sijoittuu Paovaaran pohjoisrinteen alaosiin ja sen pohjoispuolella on ojitettua suoaluetta. Suunnittelun kohteena oleva ottoalue ja sen välitön läheisyys on tunnetulta maankäyttöhistorialtaan metsätalousmaata, jonka itäosasta on otettu maa-aineista viimeistään 1990-luvulla.

Paovaaran ja Ratasjärven välissä sijaitsevat Vähä Ratasvaara sekä Ratasvaara, Myllyvaara ja Ylinen vaara, jotka rajaavat arvokasta maisema-aluetta. Suunniteltu ottoalue sijoittuu 200 metrin korkeuskäyrän alapuolelle eikä oletettavasti tule näkymään kylämaisemassa kylää ympäröivien jyrkkäpiirteisten osittain yli 200 metriin kohoavien vaarojen vuoksi. Ottoalue näkyy ainakin osalle kulttuurimaisemaa rajaavista vaaroista ja voi näkyä myös vaarojen rinteille ja lakialueille sijoittuville kulttuuriperintökohteille sekä luontopolulle ja patikkareitille.

Tornionlaakson museo pitää hyvänä, että suunnitelman mukaan ottoaluetta maisemoidaan mahdollisuuksien mukaan jo ottotoiminnan edetessä maisemavaikutusten vähentämiseksi.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Suunnitellulla maa-ainesten ottoalueella tai sen läheisyydessä ei sijaitse tunnettuja muinaismuistolailla (295/1963) rauhoitettuja muinaisjäännöksiä. Lähin kiinteä muinaisjäännös on **Ylinenjärvi (1000091439)** niminen asuinpaikka noin 1.3 kilometrin päässä. Otto-alueella ja sen ympäristössä ei ole tehty arkeologista inventointia. Muualla Pellon kunnan alueella on tehty arkeologisia inventointeja muun muassa tuulivoimahankkeiden yhteydessä. Koko kunnan kattava yleisinventointi on vanhentunut (yli 10 vuotta vanha). Suunnittelualueella tulee tehdä arkeologin suorittama inventointi mahdollisten aiemmin tuntemattomien muinaisjäännöskohteiden varmistamiseksi.

Arkeologinen inventointi tulee tehdä Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeet (alla linkki) huomioiden. Tämän jälkeen Tornionlaakson museo voi antaa koko suunnitellun maanoton alueen kattavan lausunnon arkeologisesta kulttuuriperinnöstä ja sen huomioimisesta lupa-asiaassa. Ennen arkeologin tekemää tarkastusta ja Tornionlaakson museon lausuntoa, maa-ainestenottolupaa alueelle ei voida myöntää.

Alueen laajuuden vuoksi Tornionlaakson museon arkeologi ei voi tehdä inventointia virkätönsä. Arkeologinen inventointi, jonka kustannuksista vastaa hankkeen toteuttaja, tulee tilata muulta arkeologiselta toimijalta. Tämä lausunto tulee toimittaa valitulle inventoinnin tekijälle. Luettelo arkeologisia kenttätöitä toteuttavista toimijoista löytyy Museoviraston verkkosivuilta:

<https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/arkeologisen-kulttuuriperinnon-tutkimus/arkeologisten-kenttatoiden-tilaaminen>

Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeet:

<https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/arkeologisen-kulttuuriperinnon-tutkimus/arkeologisten-kenttatoiden-laatuohjeet>

Yhteyshenkilönne Tornionlaakson museossa on arkeologi Annemari Tranberg (etunimi.sukunimi@tornio.fi, puh. 040 482 0773). Lausunnon valmisteluun on osallistunut rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman osalta rakennustutkija Teija Ylimartimo.

Titta Kallio-Seppä
museonjohtaja

Annemari Tranberg
arkeologi

Tiedoksi Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lapin ELY-keskus, Maankäyttö ja ympäristövaikutukset yksikkö
Rovaniemen kaupunki, Pekka Peuranen

This documents contains 4 pages before this page

Dokumentet inneholder 4 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 4 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 4 sider før denne side

Detta dokument innehåller 4 sidor före denna sida

Titta Liisa Susanna Kallio-Seppä

Tornion kaupunki, FI01935246, Suensaarenkatu 4, 95400, Tornio

ff536858-afd7-4397-943e-2e42b5e0bb06 - 2025-08-19 10:09:35 UTC +03:00

BankID / MobileID - a2dba2d3-feb6-4b47-877a-1324691e3ced - FI

Authority to sign - Asemavaltuutus - Ställningsfullmakt - Autoritet til å signere - Myndighed til at underskrive

ANNEMARI ONERVA TRANBERG

Tornion kaupunki, FI01935246, Suensaarenkatu 4, 95400, Tornio

3b70f390-ffa1-4aee-a2e2-382f839c94aa - 2025-08-19 11:37:34 UTC +03:00

BankID / MobileID - fec5d527-f7ba-442a-ad6a-25d27e92cb41 - FI

Authority to sign - Asemavaltuutus - Ställningsfullmakt - Autoritet til å signere - Myndighed til at underskrive

authority to sign	asemavaltuutus	ställningsfullmakt	autoritet til å signere	myndighed til at underskrive
representative	nimenkirjoitusoikeus	firmateckningsrätt	representant	repræsentant
custodial	huoltaja/edunvalvoja	förvaltare	foresatte/verge	frihedsberøvende